

**Галасюк Світлана Сергіївна, к.е.н., доцент
(Одеський державний економічний університет)**

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Розвиток світового туристичного ринку, до структури якого належать понад 200 держав і залежних територій, характеризується двома основними тенденціями. По-перше, чітко простежується тенденція зниження відносних показників міжнародного туризму на фоні одночасного росту його абсолютних обсягів. Так, щорічні темпи росту числа міжнародних прибуттів за 1950 – 2007 роки знизилися з 10,7% до 4,1%, а щорічні темпи росту доходів від міжнародного туризму скоротилися з 12,5% до 7,5%. Разом із тим, у 2007 році кількість міжнародних прибуттів досягла 902 млн, що у 36 разів перевищує об'єми 1950 року, а грошові надходження за одну добу складають \$2,3 млрд, що більше, ніж за увесь 1950 рік [1; с. 4-5]. Даний процес обумовлено наступними чинниками: відбувається розподіл щорічної відпустки на частині (тобто кожна особа може здійснювати по декілька короткотермінових поїздок на рік); збільшується категорія туристів «третього віку», які мають час, кошти та необхідний досвіт у здійсненні подорожей; розробляються спеціальні туроператорські програми, розраховані на масовий туризм (що приводить до зниження вартості турів). Крім того, кожен турист може за одну поїздку відвідати кілька країн, і кожне нове перетинання їм границі буде вважатися міжнародним прибуттям, – тобто фактично чисельність туристів менше кількості прибуттів. По-друге, наступна тенденція розвитку міжнародного туризму полягає в тому, що темпи зростання доходів від туризму вище, ніж темпи росту числа міжнародних прибуттів. На даний процес впливають такі фактори, як ріст вартості туристичного продукту на підставі поширення його розмаїтості; подорожчання робочої сили у світі (особливо в економічно розвинених країнах, на які доводиться більша частина міжнародних туристичних

обмінів); коливання курсів основних світових валют; інфляція, яка спричиняє ріст цін на туристичні послуги.

Варто відмітити, що незважаючи на уповільнення темпів росту об'ємів міжнародного туристопотоку, на деяких туристичних ринках відзначена досить висока туристична активність. Так, у 2007 році підвищення попиту відбувалося як по напрямках, які традиційно вважаються привабливими для туристів і займають місця у межах перших 20 країн-лідерів з іноземного туристопотоку, наприклад: у Малайзії (+20%), Туреччині (+18%), Греції (+12%), Португалії та Китаю (+10%), так і по нових напрямках, які ще не мають значної ваги в структурі в'їзного туристопотоку, наприклад: у Камбоджі (+19%), Індонезії (+15), Японії (+14%) [2]. Вигідно виділяється на фоні перерахованих туристичних ринків Україна, яку протягом 2007 року відвідали 23,1 млн міжнародних туристів, що перевищило показники минулого року на 22% [3] і дозволило їй впритул підійти до першої десятки лідерів із прийому іноземного туристопотоку.

Однак тут слід уточнити, що в Україні дотепер не налагоджена система статистичних спостережень у сфері туризму, у результаті чого всі відомості про перетинання державного кордону нашої країни іноземними й українськими громадянами стовідсотково фіксуються як дані про в'їзний та виїзний туристопотоки. Проте, не кожен мандрівник є турист. Тим більше, що у звітах Адміністрації Держприкордонслужби (АДПС) окремо виділяються категорії людей, мотивація перетинання границі якими не носить туристичного характеру, наприклад: дипломатична мета поїздки, працевлаштування, імміграція та інші цілі, які не підлягають детальнішій розшифровці. Також офіційна статистика АДПС не приховує, що багато хто з осіб, що перетинають зовнішні кордони України, є екскурсанти або одноденні відвідувачі (транзитні чи круїзні пасажери, члени екіпажів іноземних транспортних засобів, мешканці прикордонних районів тощо).

Недосконале урахування туристів в Україні підтверджується і при безпосередньому розгляді даних форми 1-ТУР «Звіт про діяльність

туристичної організації», ретельний аналіз яких свідчить про негативні тенденції в розвитку українського туризму. Оцінка діяльності туроператорів і турагентів України з обслуговування туристопотоку, яка отримана при порівнянні даних АДПС і форми 1-ТУР, виразно представлена питомою вагою участі ліцензіатів туристичної діяльності, які надають послуги лише 1,6% іноземних (в'їзних) і 1,9% зарубіжних (виїзних) туристів [4]. Наведені цифри черговий раз характеризують неправомочність віднесення всіх осіб, які перетинають державний кордон України, до категорії туристів.

Однак, в діяльності самих ліцензіатів у сфері туризму теж не все благополучно. Починаючи з 2004 року, коли було впроваджено ліцензування туроператорської та турагентської діяльності, кількість туристичних фірм-ліцензіатів збільшилась приблизно в 1,5 рази. Проте рівень виконавчої дисципліни з кожним роком постійно знижується – з 91% у 2004 році до 72% у 2007 році [4]. Це означає, що 28% турфірм не складають звіти чи подають інформацію, що не мали діяльності. Інакше кажучи, кожен третій ліцензіат із туризму чи не працює, чи працює у «тіні». Таким чином, обслуговування туристів в Україні характеризується стабільним підвищенням середньої вартості туру (у 1,5 рази за 2004 – 2007 роки) і скороченням чисельності працівників у розрахунку на одного ліцензіата (у 2 рази) при практично незмінній кількості туристів, обслугованих в середньому кожним турагентом чи туроператором [4].

Структура українського туристичного ринку (за даними форми 1-ТУР) у 2007 році представлена співвідношенням між в'їзним, виїзним та внутрішнім напрямками туризму як 13% : 12% : 75% [4], що свідчить про невелику частку іноземного туристопотоку, хоча Україна завжди мала славу рецептивної місцевості. На нашу думку, для справжнього розвитку туризму по всіх видах потрібно на державному рівні створити чіткий механізм роботи туристичної галузі, розробити та увести в дію законодавчі акти щодо стимулювання діяльності ліцензіатів, що приведе до значного підвищення соціально-економічної ефективності туризму.

Література:

1. Герасименко В.Г., Галасюк С.С. Тенденции развития мирового туристического рынка // Науковий вісник ОДЕУ. – 2007. – № 12 (49). – с. 3-14.
2. World Tourism Barometer // UNWTO. – Vol.6, January 2008. - № 1 // www.world-tourism.org.
3. Довідка про динаміку туристичних потоків в Україні, 2007 рік (за даними Адміністрації Держприкордонслужби України) // Новини турбізнесу. – 2008. – № 3-4. – с. 6-7.
4. Статистика // Державна служба туризму і курортів. – 2004-2007 рр. – www.tourism.gov.ua.